

Door Adriaan Storme
Jan hant. aangeboden

1

KONINKLIJKE VLAAMSE ACADEMIE VAN BELGIE VOOR
WETENSCHAPPEN EN KUNSTEN

KLASSE VAN DE MENSCHENWETENSCHAPPEN
Zitting van 21 november 2015

Woot va,
27 november 2015

Laudatio confrater Marcel Storme

Bij gelegenheid van zijn 85ste verjaardag breng ik graag hulde aan onze confrater professor Marcel Storme. Ik moet toegeven dat het me wat frustrerde om in voorbereiding van deze hulde slechts enkele betekenisvolle fragmenten te hebben gelezen van de eindeloze reeks boeken, artikelen, editoria's, preadviezen, interviews, opiniestukken, en vele andere pennenvruchten die Marcel ons in de loop van zijn intens professioneel leven en na zijn emeritaat in 1995 naliet. In wat volgt probeer ik even stil te staan bij de verdiensten van Marcel als jurist en academicus, als lid van deze Academie en als mens, als collega en vriend.

Jurist

Reeds tijdens zijn jong leven kreeg Marcel de naam en faam één van de beste juristen te zijn die Vlaanderen had voortgebracht, zeker op het vlak van het procesrecht. Bevoorrechte getuigen vertelden mij dat zij het meermaals meemaakten dat Marcel tijdens spreekbeurten en colloquia steeds uitblonk, niet enkel door zijn grondige kennis van het recht en de rechtspraktijk of door zijn gevatte tussenkomsten en eloquente spreekstijl, maar ook "door een fijne Brits aandoende humor en door het verwijzen naar uitspraken en geschriften van beroemde schrijvers en dichters", waarmee hij kennelijk aansluiting vond bij een traditie die vele generaties juristen vóór hem kenmerkte. Marcel genoot een zeer degelijke opleiding aan zijn Alma Mater, de Gentse rijksuniversiteit en ook ver daarbuiten. De diploma's die hij op nog geen tien jaar tijd behaalde liegen er niet om: doctor in de rechten in 1952, licentiaat in de economische wetenschappen in 1955, geaggregeerde voor het hoger onderwijs in 1962 (met een openbare les over de dwangsom) en tussendoor behaalde hij nog post-graduaatsdiploma's aan de Université de Paris (1953) en aan de London School of Economics (1955).

In 1963 – Marcel was toen amper 33 jaar en hij zou een jaar later tot docent aan de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid van de Gentse Rijksuniversiteit worden benoemd –, vonden een aantal Vlaamse juristen dat ondanks de vele rechtskundige publicaties en vakbladen die in ons land werden uitgegeven, er nog plaats was voor en behoefte aan een Nederlandstalig wetenschappelijk tijdschrift. Ten huize Storme werden door een aantal professoren uit België en Nederland, nagenoeg allemaal leden van de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht in België en Nederland, het Tijdschrift voor Privaatrecht TPR boven de doopvont gehouden, een trimestrieel tijdschrift met een driedelige structuur (rechtsleer, overzicht rechtspraak en boekbesprekingen). Jan Ronse, Marcells leermeester en *compagnon de route*, vriend Willy Delva en Jacques Matthijs, gingen mee in dit avontuur. Wat Marcel en zijn collega's dreef was onder meer "bijdragen tot de eenheid en zekerheid van de Nederlandse rechtstaal" ("taalverfijning leidt tot rechtsverfijning") en het gebruik van het recht als instrument voor de culturele eenmaking van de oude Nederlanden¹. Een andere rode draad doorheen het TPR (en uiteraard ook door ander werk van Marcel) was steeds de wens tot samenwerking tussen academici en rechtspractici, in het bijzonder de magistraten, de advocaten en de notarissen. Het is de grote verdienste van confrater Storme het TPR te hebben doen groeien van een kleine, eerder bescheiden feitelijke vereniging tot een gemeenschap – *community* – en een autonoom wetenschappelijk instituut dat een unieke

¹ Dave de Ruyscher e.a., *Rechtsgeschiedenis op nieuwe wegen*, Maklu, 2015, p. 188-189

plaats inneemt binnen de Vlaamse en Belgische rechtswereld. Hij zou vijf decennia lang directeur en doe-het-al blijven van zijn TPR, tot vorig jaar toen hij in de Aula van de Gentse universiteit door enkele honderden juristen werd gehuldigd, tien jaar na zijn emeritaat.

Naast zijn echtgenote Godelieve de Schrijver, met wie Marcel volgend jaar 60 jaar is gehuwd, en zijn familie, is het recht Marcels grootste passie. Zijn belangrijkste werkterrein was op zich reeds indrukwekkend te noemen. Het volstaat hier te verwijzen naar zijn talloze publicaties over de bewijslast in het privaatrecht, over bijzondere overeenkomsten, over maritiem en informaticarecht, over Europese rechtsbescherming en de internationale arbitrage in handelszaken, naar de tweetalig geannoteerde uitgaven van het gerechtelijk wetboek en naar zijn vele boeken en artikelen gewijd aan thema's die nog steeds niets van hun actualiteitswaarde hebben verloren zoals de gerechtelijke hervorming in al zijn aspecten.

Naast het procesrecht publiceerde Marcel over zowat alle relevante en actuele onderwerpen in verband met recht en samenleving, overigens niet alleen in vaktijdschriften maar ook in algemene tijdschriften voor een breed publiek zoals *Ons Erfdeel*: over de maatschappelijke rol van de jurist, over de taal van het recht, over het wetenschappelijk onderzoek en het onderwijs in de rechten, over de crisis van de rechtstaat, over de deontologie van de rechter, over cultuur en recht, over tolerantie, en ga zo maar door. Het fenomenaal aantal wetenschappelijke publicaties zijn tot op de dag van vandaag getuigen van zijn uitzonderlijk grote werkkraft, zijn accuraat inzicht en zijn brede belangstelling.

Wat Stormes werk ook typeert is de constante belangstelling voor de rechtsgeschiedenis. Getuigen hiervan zijn bv. zijn bijdrage tot de viering (met publicatie) van de 200ste verjaardag van het Wetboek van Burgerlijk Procesrecht en van het Burgerlijk Wetboek. Dat Marcel van jongs af een brede historische belangstelling had, mocht reeds blijken uit een bijdrage over "De vooroorlogse poging tot hervorming van de staat", gepubliceerd in *August Edmond de Schrijver. Veertig jaar Belgische politiek* (Utrecht, 1968, p. 656-679), een lijvige bundel opstellen aangeboden in de Troonzaal van het Gentse Stadhuis aan Marcels schoonvader ter gelegenheid van zijn 70ste verjaardag. Marcels recent historisch werk over zijn geliefde stad Gent geniet uiteraard meer bekendheid. In 2009 verscheen bij Academia Press het luxueus uitgegeven boek *De Coupure in Gent. De scheiding en verbinding*, dat dank zij confrater Storme tot stand kwam en gewijd werd aan de buurt en de bewoners van de Coupure, het prachtig gelegen stadsdeel die sinds vele decennia zijn biotoop is (2de oplage in 2010). Een tweede boek verscheen twee maanden geleden bij uitgeverij Lannoo over *Geloven in Gent*, een reeks bijdragen over 33 religieuze *lieux de mémoire*, de publieke plaatsen van herinnering aan het religieuze leven in Gent in 19de en 20ste eeuw: plaatsen van macht en triomf, confrontatie, katholieke cultuur en geloofspraktijk.

Marcel leidde duizenden studenten op in de beginselen van de rechterlijke organisatie, van de bevoegdheid en van de burgerlijke rechtspleging. Hij wist enkele tientallen jonge juristen – assistenten en docenten – rond zich te scharen, te enthousiasmeren en te vormen, jonge mensen die nadien een schitterende loopbaan uitbouwden, in de academische wereld, in de magistratuur, in de publieke sector en in de politiek. Hij slaagde erin om illustere 'processualisten' en 'comparatisten' naar Gent te lokken voor gastcolleges en wetenschappelijk onderzoek, tot grote vreugde van zijn academische overheid.

Marcel Stormes prestige en invloed strekte zich uit op zowel binnenlands als buitenlands vlak. Hij was vijftien jaar lang voorzitter van de Vlaamse juristenvereniging VJV (1983-1998) in opvolging van de illustere ridder René Victor en voorzitter van de Vlaamse Leergangen in Leuven (1986-1987). Zijn invloed beperkte zich niet tot de periode waarin hij als kabinetsmedewerker van CVP-ministers en als gecoöpteerd senator van 1977 tot 1981 in de Senaat en

heel even van oktober 1980 tot november 1981 in de Vlaamse Raad zetelde. Ook lang nadien werd bij elke regeringscrisis in de wandelgangen van de macht gefluisterd dat hij wel eens de ideale minister van Justitie zou geweest zijn en wellicht de hervormingen zou hebben doorgevoerd waarop we lang hebben moeten wachten.

Op internationaal vlak stond hij bekend – 35 jaar lang - als arbiter en raadsman in de internationale arbitrage (ICC, Uncitral, L.C.A., ICSID, CEPINA), als secretaris-generaal (1983-1995) en nadien als voorzitter (1995-) van de *International Association for Procedural Law*, als secretaris-generaal (1975-1988) en later voorzitter (1988-) van de Belgisch-Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking en als expert van de Wereldbank (Argentinië 1991, Ecuador 1997), om slechts enkele voorbeelden te noemen. Daarnaast bekleedde hij talloze leerstoelen in het buitenland en doceerde hij zowat overal in de wereld, tot in Brazilië, China en Indonesië. Zijn rol op internationaal vlak leverde hem een groot internationaal netwerk op van professionele en persoonlijke relaties. Confrater Storme richtte een studiegroep op, de *Commission for the Approximation of Procedural Law in Europe*, ook wel de Storme-commissie genoemd, die een rapport publiceerde over de harmonisatie van het procesrecht. Uit zijn vele contacten zijn vriendschapsrelaties voor het leven gegroeid. Recent nog organiseerde hij ten private titel, naar aanleiding van zijn verjaardag, het zgn. “colloque trilingue” over procesrecht.

Marcel als betrokken lid van de Academie

Marcel Storme werd verkozen tot werkend lid van deze Academie in het jaar 1982. In 1997 trad hij aan als voorzitter. Hij slaagde er in om vast secretaris Verbeke met zachte hand ertoe te bewegen zijn ambt neer te leggen en Niceas Schamp in het zadel te hijsen. Marcel en Nic zijn overigens steeds vrienden gebleven en deze laatste heeft steeds op de loyale steun van zijn voorzitter kunnen rekenen. Marcel nam deze functie zeer ter harte en toonde betrokkenheid, krachtdadigheid en leadership. Eén van zijn verdiensten was de modernisering van de statuten, die evenwel met een nipte meerderheid werden aangenomen in november 1998. Het was de bedoeling, zo zei hij in een toespraak tijdens de bijzondere algemene vergadering, “een instrumentarium te scheppen dat aan de Academie een nieuw elan zou geven en haar zou toelaten met de nodige slagkracht naar het derde millennium op te gaan”. Hij zette zich verder in voor de verbetering van de organisatie en vooral van de financiële toestand van de Academie en voor de samenwerking tussen de klassen. Marcel was jarenlang de drijvende kracht achter één van de meest prestigieuze fondsprijzen die de Academie jaarlijks uitreikt nl. de Frans Van Cauwelaert-prijs, tot vorig jaar toen hij de fakkel overdroeg aan huidig voorzitter Herman Van Rompuy. Als lid van deze klasse hebben wij hem allen leren waarderen als een scherpzinnig en actief deelnemer aan onze vergaderingen.

Marcel als mens

Wat typeert Marcel Storme als mens? Marcel behoort tot één van de meest vooraanstaande katholieke Vlaamse families van Gent. Vader Jules Storme was doctor in de Letteren en wijsbegeerte RUG, docent aan de rechtenfaculteit, schepen en gedurende korte tijd ook oorlogsburgemeester van de stad Gent en lid van de CVP. Marcel is katholiek en christen-democraat en dat blijkt ook uit de standpunten die hij inneemt en innam over mens, maatschappij, religie en politiek. Belangrijke momenten in zijn leven waren ongetwijfeld de tijd die hij in het Sint-Barbaracollege doorbracht, zijn lidmaatschap van de Gentse afdeling van het Katholiek Vlaams Hogeschoolverbond en zijn lidmaatschap van de CVP. Zijn gevoeligheid voor Vlaamse thema's weerhield hem niet om de dialoog met de Franstaligen aan te gaan, wel integendeel. Marcel stond ervoor bekend de contacten met Belgische Franstalige juristen en hoofdredacteurs van Franstalige tijdschriften te onderhouden.

Confrater Storme maakte als jongeman en later als kritische en maatschappelijk betrokken intellectueel, alle belangrijke crisissen mee die ons land hebben gekend, van de honger en de bombardementen tijdens de bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog, de koningskwestie en de schoolstrijd over Mei '68 tot de crisis rond de abortuskwestie, maar die bewogen periodes uit de politieke geschiedenis van ons land, lieten bij hem geen noemenswaardige lidtekens na. Zijn maatschappelijke betrokkenheid werd er alleen maar sterker door, wat onder meer tot uiting kwam in het boek *De bakens in de storm*, een reeks opstellen over samenleving en toekomst, aangeboden ter gelegenheid van zijn emeritaat op 20 oktober 1995.

Bepaalde feiten en ontwikkelingen uit het recente verleden hebben hem evenwel diep geraakt. Ik noem de pedofilieschandalen in de Kerk en de hysterie rond de zoektocht naar het doek "De rechtvaardige rechters" van Jan van Eyck.

Ondanks tegenslagen die hij in zijn persoonlijk leven heeft moeten verwerken en enkele kwaaltjes die hem de laatste jaren 'teisteren', blijft Marcel een voorkomende, beleefde gentleman die levenslust uitstraalt. Hij beschikt over een flinke dosis humor. Hij was niet voor niets één van de bezielers van de jaarlijkse 'revue' van de Balie ! Hij weet gezelligheid in familiale kring en echte vriendschap te waarderen, houdt van een goede maaltijd, een goed glas bourgogne wijn en een goed gesprek. Hij kan zich ergeren in alles wat fout gaat binnen justitie en voelt zeer regelmatig een nauwelijks te onderdrukken drang om hierover ongezoeten zijn mening te verkondigen, en niet alleen in de Juristenkrant of in publicaties zoals in het boek *Storme(n) over recht en gerecht. 60 jaar leven met justitie* gepubliceerd in 2010. Hij is oprecht bekommerd om de rechten van de mens en om een goede en vlotte rechtsbedeling, mits een fair proces, ook voor de zwakken in de samenleving. Hij onderschreef geregeld het woord van René Demogue: "Le droit n'est pas fait pour les besoins de l'esprit mais pour les réalités sociales...".

De creativiteit van confrater Storme blijkt uit de sprekende en bij wijlen provocerende titels van zijn monografiën zoals *Rechtspraak in opspraak*, *Recht als bevrijding* of *Dromen van gerechtigheid*, of uit de vergelijkingen die hij maakt. In *Mijmeringen van een jurist*, uit 1984, vergeleek hij het Parlement met een nijpaard, de uitvoerende macht met een inktvis en de rechterlijke macht met een schildpad. Ik hoop dat er ooit iemand het initiatief neemt om de vele uitspraken, inzichten en citaten van Marcel Storme te bundelen. Het wordt beslist een bestseller. Enkele van zijn gekende uitspraken zijn:

- "recht is geen recht, zo het uitsluitend op de studeerkamer wordt beoefend. Recht is er om in de gemeenschap te worden geïntegreerd",
- "juristen zijn bevoorrechte gidsen naar de gerechtigheid"
- "er gaat meer geld naar de postbedeling dan naar de rechtsbedeling"
- "Het ware wenselijk dat de overheid zich soms zou bezinnen over de betekenis van de overheidssteun minder in functie van het spectaculaire dan in functie van datgene wat op lange termijn realiseerbaar is"
- of "bescheidenheid is niet de grootste deugd, wel het geloof in eigen kunnen".

Marcel laat zich nu en dan graag portretteren temidden van stapels boeken en dossiers die zijn werkkamers sieren tot op de trappen die naar de verdiepingen van zijn statig en sfeervol patriciërshuis aan de Coupure nr. 3 in Gent leiden. [Een tikkeltje ijdelheid is hem niet vreemd, al mag hij best trots zijn om wat hij in het leven bereikte.]

Geachte consorors en confraters, Marcel Storme is allesbehalve een kamergeleerde. Hij is in hart en nieren een advocaat en een arbiter geweest en gebleven. Hij gelooft in de kracht van het woord. Hij is een onvermoeibare voorvechter van de democratische rechtsstaat en van de

onafhankelijkheid en onpartijdigheid van een bekwame en niet politiek gebonden rechterlijke macht. Hij is verder een veelzijdig en bijzonder man die beschikt over een grote culturele bagage, steeds maatschappelijk bewogen en zoals een vooraanstaand lid van deze klasse me onlangs toevertrouwde: "hij cultiveert met veel talent de deugd van de verontwaardiging als de grote waarden van de Europese beschaving in het gedrang worden gebracht, ook in eigen land". Paul Van Malleghem citerend uit zijn bijdrage "In allen storme sterk en trouw" uit 1995: "Deze hoffelijke en wijze gentlemen is ook in de vriendschap steeds een fijngevoelig aristocraat van hart en geest gebleven, bereid om te luisteren, bereid om de troosten en te helpen en die veelal de juiste toon en de juiste woorden weet te vinden".

Geachte collega's, het is een voorrecht om Marcel temidden van ons te hebben en het is voor mij een grote eer om zijn ongetwijfeld rijke persoonlijke collectie van memorabilia, namens de vrienden van deze klasse, aan te vullen met deze gouden eremedaille, als uitdrukking van ons diep respect en dankbaarheid.

Karel Velle

Dankwoord 21 november 2015

* * *

Ik dank de bestuurder voor zijn overweldigende laudatio. Het is duidelijk dat vele initiatieven van de jongste decennia mede te danken zijn aan verholde incentives vanuit onze Academie, waarvan ik 35 jaar geleden lid mocht worden dankzij mijn patron, Jan Ronse. En dat ik twee jaar Voorzitter mocht zijn, stemt mij nog immer met dankbaarheid.

Zoals ik op onze vorige vergadering mocht beklemtonen beschouw ik onze Academie als één van de laatste geestelijke vrijhavens waar de meningsvrijheid nog voluit mag beoefend, mits respectvol gebruik.

Deze meningsvrijheid loopt in onze huidige samenleving meer dan ooit een zeer groot gevaar.

De oorsprong ligt m.i. bij de dictatuur van de zogeheten *"political correctness"*. Ik had een Leuvense collega die destijds aan een Amerikaanse Universiteit te horen kreeg dat, zo hij nog bepaalde heilige huisjes zou aanvallen, men zou verhinderen dat hij ooit nog in de States zou mogen gastcolleges geven ...

Hoe dikwijls gebeurt het niet dat een hele rel ontstaat nadat iemand een onvertogen woord heeft gezegd of neergeschreven in een Face-book of twitter of op een blog. Dan kan het niet anders dan dat de auteur gezien de grote sociale druk zijn excuses aanbiedt.

Laten wij alhier die meningsvrijheid blijven koesteren, want dit betekent ook de vrijheid van anderen verdedigen om dingen te zeggen waar wij zelf niet mee akkoord gaan. En slechts beperkingen aanvaarden, wanneer een meningsuiting een kennelijk en onmiddellijk gevaar betekent voor een belangrijk rechtsgoed, zoals het leven, de lichamelijke integriteit of de eer en goede naam van individuen.

U zult mijn ogenschijnlijk overdreven bezorgdheid begrijpen aan de hand van een oorlogsherinnering. Onze generatie is sterk getekend geworden door de oorlog en de naoorlog.

Bij het begin van WOII moesten wij als leerlingen van het Sint-Barbaracollege te Gent onze Zuid en Noord – en wellicht ook modèle français – inleveren. Enkele dagen later kwamen zij netjes terug, maar binnenin waren enkele stukken keurig weggeknipt en vervangen door andere literaire gedichten of prozastukken. Wij heetten dat toen die Gedankenpolizei ! Hierover werd tot nog toe weinig onderzoek verricht.

Ik dacht hieraan terug toen drie jaar geleden een Vlaamse cultuurschepen verklaarde dat hij *"niet alle franstalige boeken uit de stadsbibliotheek zou verwijderen"*.

Hierbij herinner ik graag aan een uitspraak van Edmund Burke : *"Om het kwaad te doen gedijen, volstaat het dat de goeden niets doen"*. Of wie had het ook weer over *"le silence terrible des bons"* ?

Ik zal deze gouden medaille koesteren als een symbool voor de vrijheid van het woord.

Marcel Storme